

ЛІНГВОДИДАКТИКА

Кочукова Н.

– кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та літератури Донбаського державного педагогічного університету

Кльок К.

– магістрантка філологічного факультету Донбаського державного педагогічного університету

УДК 811.161.2'38:808.2(075.8)

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «РЕДАГУВАННЯ В ЗАСОБАХ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ» У ФІЛОЛОГІВ

У статті розглянуто особливості викладання курсу «Редагування в засобах масової комунікації» у філологів – майбутніх фахівців інфокомунікацій. Запропоновано завдання й тести, які сприятимуть розвитку критичного й творчого лінгвістичного мислення, успішному засвоєнню мовних норм, набуттю досвіду редакторської діяльності та фахової компетентності.

Ключові слова: редагування, журналістський текст, мовні норми, засоби масової комунікації, мовні одиниці.

Кочукова Н.

– кандидат филологических наук, доцент кафедры украинского языка и литературы Донбасского государственного педагогического университета

Клёк К.

– магистрантка филологического факультета Донбасского государственного педагогического университета

ПРАКТИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ПРЕПОДАВАНИЮ КУРСА «РЕДАКТИРОВАНИЕ В СРЕДСТВАХ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ» У ФИЛОЛОГОВ

В статье рассмотрены особенности преподавания курса «Редактирование в средствах массовой коммуникации» у филологов – будущих специалистов инфокоммуникаций. Предложены задания и тесты, способствующие развитию критического и творческого лингвистического мышления, успешному усвоению языковых норм, приобретению опыта редакторской деятельности и профессиональной компетентности.

Ключевые слова: редактирование, журналистский текст, языковые нормы, средства массовой коммуникации, языковые единицы.

Kochukova N.

– Candidate of Science (Linguistics), Associate Professor, Ukrainian Language and Literature Department, Donbas State Teachers' Training University

Kliok K.

– Master's Degree Programme Student, Faculty of Philology, Donbas State Teachers' Training University

PRACTICAL RECOMMENDATIONS FOR TEACHING OF THE COURSE «MASS MEDIA EDITING» FOR PHILOLOGISTS

The article deals with the peculiarities of the course «The Editing in Mass

Media» for the philologists – future specialists in infocommunication. The tasks which promote the development of critical and creative linguistic thinking, successful learning of language norms, gaining the experience of editorial practice and professional competence are suggested.

Key words: *editing, media text, language norms, mass media, language units.*

Постановка проблеми. Палітра і юридичних, і фізичних осіб, котрі взялися за створення та поширення різних видів газет, журналів, книг, а також електронних видань, наразі, як ніколи, розмаїта. Динамічний процес формування нового за типологічними, тематичними та організаційними ознаками українського інформаційного простору проходить на тлі тенденції, яка з роками посилюється: зниження загального рівня культури видань.

Така тенденція значною мірою породжена стихійним впливом до інформаційної сфери діяльності працівників, малопідготовлених із професійного погляду. Ретельний аналіз багатьох новинок пресо- і книгодруку засвідчує неготовність, невміння або нездатність багатьох редакторів чи видавців-початківців створити самодостатню внутрішню і зовнішню конструкцію газетно-журнальних чи книжкових видань, надати їм індивідуального стилю, вміло поєднати зміст і оформлення, здійснити належне редагування текстів [4, с. 9].

У цьому контексті актуальною нині постає потреба якісних практичних рекомендацій з фахової підготовки майбутніх редакторів саме з редагувального боку.

Аналіз останніх досліджень. Наукових праць, присвячених вивченню організації і змісту процесу редагування в мас-медіа, дуже мало. На увагу заслуговує перший в Україні нормативний підручник М. Тимошика «Основи редагування», присвячений особливостям організаційних та творчих основ редакторської підготовки, призначених для оприлюднення різних видів текстів. Автор логічно й вмотивовано поєднує кращі здобутки західної школи з українською національною традицією [4].

Практичних посібників з редагування публіцистичного тексту, рекомендацій, спрямованих на засвоєння лінгвостилістичних особливостей різноманітних жанрів мас-медійного дискурсу, своєрідності функціонування лексичних, фразеологічних, морфологічних, словотворчих і синтаксичних засобів у мові ЗМК, так само недостатньо. Серед них варто відзначити навчальний посібник «Редагування в засобах масової інформації» А. Капелюшного, у якому автор подав основні положення курсу, дотримуючись розробленої концепції, згідно з якою редагування розглянуто як процес співтворчості редактора з автором [1] та практикум З. Партика «Основи редагування (книга 2)», що містить теоретичні питання, завдання і вправи для опанування студентами основних понять теорії й методів редагування [3].

Мета статті – надати рекомендації щодо викладання курсу

«Редагування в засобах масової комунікації», які сприятимуть кращому засвоєнню матеріалу, формуванню вміння редагувати публіцистичні тексти; запропонувати вправи, що вироблятимуть у майбутніх редакторів навички роботи над текстом. У статті продовжено розгляд різних практичних аспектів вивчення редагування, започаткований у попередній розвідці [2].

Виклад основного матеріалу дослідження. Отже, виконання тестів передбачає, що попередньо студенти мають опанувати необхідний теоретичний матеріал, зокрема логічні засади редагування, особливості редакторського аналізу тексту, поняття редакційної норми, основні правила виправлення тексту, основні аспекти втручання редактора в авторський текст, поняття помилки з погляду редагування, основні види норм і типових помилок. Запропоновані тести й завдання призначені для філологів – фахівців інфокомунікацій, які навчаються за напрямом підготовки ОКР «магістр» зі спеціалізації «Медіакомунікації». Вони пройшли тривале використання в студентських аудиторіях.

Зразок тесту.

1. Правка-вчитування – це:

а) перевірка змістових, композиційних, стилістичних хиб, правильності написання географічних назв, імен та прізвищ, точності цитат, цифр, дат, відповідності заголовків текстові, підтекстівок фотографіям та малюнкам;

б) удосконалення тексту, зокрема його форми, мовностилістичних засобів, відповідність чинним лінгвістичним нормам, уточнення ідеї автора, його задуму;

в) специфічна форма редагування, при якій редактор створює новий варіант тексту на основі матеріалу, поданого автором, утілюючи його думку в літературну форму;

г) вид правки, при якому відбувається пряме втручання редактора в текст з урахуванням його змістової й синтаксичної структури, що призводить до скорочення журналістського тексту частинами й внутрішньотекстового скорочення.

2. Закон тотожності полягає в тому, що:

а) кожна думка має бути чіткою і ясною і залишатися незмінною під час того самого міркування;

б) два судження, в одному з яких щось стверджується, а в другому заперечується, не можуть бути одночасно істинними;

в) з двох суперечних суджень одне неодмінно є істинним, друге – хибним, а третього бути не може;

г) достовірною треба вважати тільки ту думку, істинність якої достатньо обґрунтована.

3. Редагування тексту – це:

а) це виправлення фактичних, логічних, мовностилістичних помилок;

б) підготовка повідомлення до публікування;

в) процес удосконалення мови, стилю, композиції, структури рукопису відповідно до чинних норм.

4. Основні аспекти втручання редактора в авторський текст:

а) політичний, етичний, естетичний, суспільний, мовностилістичний;

б) політичний, етичний, суспільний, мовний, композиційний;

в) політичний, етичний, суспільний, мовний, естетичний.

5. Редакторський аналіз передбачає:

а) дослідження твору, його оцінювання, вироблення практичних рекомендацій авторові;

б) дослідження твору, його оцінювання, вироблення практичних рекомендацій авторові, форматування тексту;

в) дослідження твору, його оцінювання, вироблення практичних рекомендацій авторові, виправлення помилок.

6. До лінгвістичних належать такі норми:

а) орфоепічні, акцентуаційні, словотвірні, морфологічні, композиційні, ономастичні, синтаксичні, фразеологічні, фонетичні;

б) орфоепічні, акцентуаційні, словотвірні, морфологічні, ономастичні, синтаксичні, фразеологічні, пунктуаційні, стилістичні, фонетичні;

в) орфоепічні, акцентуаційні, словотвірні, морфологічні, синтаксичні, фразеологічні, пунктуаційні, стилістичні, лексичні, ономастичні.

7. Помилка з погляду редагування – це:

а) порушення чинних норм;

б) об'єктивне відхилення, яке є різницею між неправильним компонентом повідомлення та його нормативним поданням;

в) невідповідність між двома групами об'єктів, один з яких є еталоном, а другий – чимось, що має місце в дійсності.

8. Темпоральні помилки виникають унаслідок:

а) відхилення місця, зазначеного в повідомленні, від місця у світі, описуваному в тексті (реальному, псевдореальному чи ірреальному);

б) відхилення часу, зазначеного в повідомленні, від часу у світі, описуваному в тексті (реальному, псевдореальному чи ірреальному);

в) відхилення ситуації, зазначеної в повідомленні, від часу у світі, описуваної в тексті (реальному, псевдореальному чи ірреальному).

9. Недотримання яких норм спричиняє юридичну відповідальність автора чи редактора:

а) політичних;

б) видавничих;

в) юридичних;

г) етичних.

Під час вивчення основ редагування важливим є виховання мовного чуття особистості, культуромовної компетентності, удосконалення стилістичної вправності. Цьому сприяють заняття

перекладом, особливо з близькоспорідненої мови. Така навчальна діяльність формує в студентів наукове бачення проблем перекладу різних мовних одиниць, насамперед фразеологізмів, міжмовних омонімів. Майбутні фахівці повинні навчитися самостійно осмислювати специфіку відтворення тексту, із власними аргументами й логікою підходити до передачі образної системи оригіналу, відтворення фразеологічних одиниць, перифразів, метафор тощо. Адже перекладати дослівно – неправильно, потрібно адекватно засобами іншої мови відтворити думки автора та викликати очікувані ним емоції. Критеріями якості такого перекладу є його мовна довершеність, тобто щоб використані мовні засоби не нагадували мовної структури тексту оригіналу, щоб вони відповідали ситуації спілкування, забезпечували адекватність сприймання перекладеного оригіналу, його емоційну та естетичну відповідність. Завдання ж редактора – не знівельювати особливості творчої манери самого перекладача.

Завдання 1. Перекладіть подані тексти. Визначте їх жанр. Обґрунтуйте свою думку. Дайте відповіді на такі питання:

1. Що таке стилістика перекладного тексту?
2. За якими принципами перекладач повинен зберігати якості авторського оригіналу або редагувати його недоліки?
3. Що таке індивідуальна манера перекладача і як вона впливає на рівень відтворення оригіналу?
4. Яким чином перекладачі дотримуються стилю автора першотвору?
5. Що найважливіше слід знати редактору, який готує до друку твори перекладної есеїстики?

Текст 1. Здание бывшего Купеческого (Дворянского, Городского) собрания, образец украинского модерна 1913 – 1914 гг. постройки. Для строительства были приглашены харьковский архитектор Е. Н. Сердюк и техник С. В. Котляревский.

Купечество Славянска всегда играло заметную роль в жизни города. На их средства благоустраивался город и курорт, строились храмы, учебные заведения и административные здания. Строительство Дворянского собрания начал известный меценат Авксентий Шнурков, но при его жизни здание закончено не было. Эту стройку после его смерти вкладчину завершили четыре городских купца, но уже как Купеческий клуб.

Здесь городская аристократия приятно проводила время: в Клубе устраивались балы и маскарады, литературные вечера, само собой – играли в карты. Немалой была и библиотека купеческого собрания. Примечательно, что женщин в клуб не принимали, но пригласить – могли (*Славянские ведомости*).

Текст 2. Сумерки густели на глазах, и силуэт высокого крепкого мужчины был едва уловим. Совершенно безликий, только контуры. Вроде как человек. Но чуялось, что нелюдь. Ни одной черты не лежало

на нём. Ничего живого, человеческого. Как статуя стоял он во дворе. Фонарь перегорел ещё с неделю назад, и Сенечка, как ни старался, не смог прочесть тёмного лица. Не осталось в этом изваянии души. Словно вышла она вся – остыла.

Жестокость дикой молодости сковала этого маленького человека на склоне лет у порога своего дома. Сенечка не оробел, не опустил глаза, а только покачал головой и закрыл дверь. Словно весь огромный и беспощадный мир, воплощённый в этом ироде, не пустил он в свой дом. Сенечка подошёл к окну. Две тёмные фигуры помелькали во дворе и исчезли. Забор скрипнул и замолчал (*Литературная газета*).

Текст 3. Европейский союз согласился ввести санкции против разведки Ирана из-за ее намерений осуществить убийства на территории Евросоюза. Такую информацию обнародовал глава МИД Дании Андерс Самуэльсен в Twitter. Он подчеркнул, что такое решение является сигналом, что Евросоюз не допустит такое поведение в Европе. «Важный день для европейской внешней политики! ЕС только что согласился ввести санкции против иранской разведывательной службы за ее участие в планах осуществить убийства на европейской земле. Сильный сигнал со стороны ЕС, мы не допустим такого поведения в Европе», – подчеркнул министр. При этом он не уточнил, какие именно будут применены санкции и против кого (*day.kyiv.ua*).

Текст 4. Современные конституционные монархии Великобритании, Швеции, Норвегии, Дании, Бельгии, Нидерландов, Испании и Японии являются одними из наиболее успешных демократий мира. В этих странах присутствует настоящее разделение трех независимых одна от другой ветвей власти: законодательной, исполнительной и судебной. В них эффективно работает избирательная система с политической многопартийностью, а верховенство права и высокие социальные стандарты жизни населения – защищены действующими законами.

Монархи этих стран, права и обязанности которых, как правило, определены Конституцией, хоть и имеют статус главы государства, но скорее выполняют функции моральных авторитетов. Они же являются знаковыми символами постоянных национальных и исторических традиций, гарантами прав и свобод их народов, а также последним предохранителем в системе обеспечения стабильности работы политической системы страны (*day.kyiv.ua*).

Текст 5. Это удивительно, но студентов совсем не интересуют научные достижения их преподавателей. Более того, даже профессионально-педагогические компетентности (знание предмета преподавания, умение грамотно изложить его и т. д.) не занимают приоритетные места востребованных студентами качеств преподавателей.

Такие данные были получены в результате совместно проведенного исследования «Компетенции преподавателей высшей

школы в условиях изменений» группой украинских ученых под руководством доктора педагогических наук, профессора Людмилы Хоружей и коллег зарубежных университетов: Чехии, Словакии, Польши.

Оказывается, что наиболее востребованными для студентов этих стран являются преподаватели, демонстрирующие качества социально-личностного порядка, такие как педагогическая культура и этика, принятие профессионального решения и ответственность за его результаты, лидерские качества, общественная позиция. Согласно социологическим данным, преимущество этих качеств отмечают, в первую очередь, украинские студенты (соответственно, 69,4%, 77,9%, 61,9%, 56,4%) (*golos.ua*).

Завдання 2. Перекладіть поданий текст. Запропонуйте власне продовження, розмірковуючи над соціально значущою проблемою. Відредагуйте.

Сделать карьеру, создать крепкую семью, учить детей в престижных школах, много путешествовать, заниматься общественной деятельностью, увлекаться спортом, выглядеть моложе своих лет – что там еще в списке успеха, который ежедневно и ежечасно навязывает нам пресса, интернет, соцсети, TV, общество? Сами того не осознавая, мы постоянно участвуем в соревновании «Кто успешнее?»: выкладываем в ленту «Фейсбука» отчеты о загранпоездках, новых курсах или продвижении по работе, постим счастливые семейные фото. Но почему мы это делаем? Потому, что действительно счастливы, или потому, что хотим быть не хуже других? Кто заставляет нас плясать под чужую дудку и как этому не поддаваться? Что делать, если жизненный сценарий пишется криво и так далек от глянцевого идеала? Как принять свои неудачи и перестать играть на публику? Как не сойти с ума, ощущая себя неудачницей на фоне тотального успеха других – ведь у них, похоже все сложилось? (*Единственная*).

Для занять перекладом можна використувати матеріали двомовних газет, зокрема «Дзеркало тижня», «День» тощо. Студент має змогу порівняти власний переклад з оригіналом і відредагувати помилки, які трапляються в двомовних періодичних виданнях і на таких самих сайтах, де переклад здійснюється з української російською часто з використанням недосконалої автоматизованої системи. Така практика формує критичне мислення й вміння спеціалізуватися на роботі з різножанровими текстами. Поєднання редакторської і перекладацької діяльності має багато складових, від реалізації яких значною мірою залежить успіх видавничого проекту, презентація читачеві конкретної статті автора. Лише в поєднанні таланту перекладача і таланту редактора з'являється досконало відтворений текст, який із вдячністю сприйме реципієнт.

Висновки. Практика редагування виконує важливу методичну функцію як засіб поєднання контролю та самоконтролю. Виконання

запропонованих тестів і завдань сприяє успішному засвоєнню фахових настанов, набуттю досвіду редакторської діяльності та фахової компетентності.

Перспективи подальших розвідок полягають у розробленні методичних рекомендацій щодо роботи з помилками, які трапляються на екрані телебачення, у рухомих рядках та рекламі, у мові дикторів та учасників передач розмовного жанру тощо.

Література

1. Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації : навчальний посібник / 2-ге вид., випр. і доп. Львів: ПАІС, 2009. 432 с.

2. Кочукова Н., Кльок К. «Редагування в засобах масової комунікації» в системі професійної підготовки філологів – фахівців інфокомунікацій. *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології*. Слов'янськ, 2019. Вип. 8. Частина II. С. 51–58.

3. Партико З. В. Основи редагування: у 2 кн. / З. В. Партико. 2-ге вид., переробл. і допов. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 130 с.

4. Тимошик М. С. Основи редагування: Підручник. Київ: Наша культура і наука, 2019. 560 с.

Капніна Н.

– *Kandidatin der pädagogischen Wissenschaften, Dozentin im Lehrstuhl der germanischen und slawischen Sprachwissenschaft an der Staatlichen pädagogischen Universität Donbas*

UDC 37.091.33-026.15:811.112

KREATIVE METHODEN IM FREMDSPRACHENERWERB

Der Artikel ist der Analyse der kreativen Methoden beim Erlernen einer Fremdsprache gewidmet.

In der Arbeit werden die aktuellsten kreativen Methoden charakterisiert, die die Autorin in der praktischen Tätigkeit anwendet. Es werden ihre Merkmale und die Besonderheiten ihrer Umsetzung im Deutschunterricht genannt.

Es ist erwiesen, dass kreative Methoden nicht nur dazu beitragen, das Hauptziel des Fremdspracherwerbs zu verwirklichen - an der interkulturellen Kommunikation teilzunehmen, sondern auch dazu, das Bildungspotential des Studierenden erfolgreich zu offenbaren.

Schlüsselwörter: *kreative Unterrichtsmethoden, Fremdsprachenunterricht, Deutsch.*

Капніна Г.

– *кандидат педагогічних наук, доцент кафедри германської та слов'янської філології Донбаського державного педагогічного університету*

КРЕАТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Статтю присвячено аналізу актуальних креативних методів у процесі навчання іноземної мови.

У роботі розкрито сутність креативних методів, подано їх характеристику, наведено найбільш актуальні креативні методи, що застосовуються автором у практичній діяльності, названо їх характерні риси, особливості реалізації на заняттях з німецької мови.

Установлено, що креативні методи не тільки сприяють реалізації основної мети навчання іноземної мови – брати участь у міжкультурній